

מקורות התורה

31 - חתימת התנ"ך

מכללת מבשרת ירושלים

A] THE BOOKS OF TANACH

1. ת"ר, סדרן של נביאים: יהושע, ושופטים, שמואל, ומלכים, ירמיה, ויחזקאל, ישעיה, ושנים עשר. סידרן של כתובים: רות וספר תהלים, ואיוב ומשלי, קהלת, שיר השירים וקנינות, דניאל ומגילת אסתר, עזרא ודברי הימים. ומי כתבן? משה כתב ספר ופרשת בלעם ואיוב; יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה; שמואל כתב ספרו ושופטים ורות; דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים: ע"י אדם הראשון, על ידי מלכי צדק, ועל ידי אברהם, וע"י משה, ועל ידי הימן, וע"י ידותון, ועל ידי אסף, ועל ידי שלשה בני קרה; ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקנינות; חזקיה וסיעתו כתבו (ימש"ק סימן) ישעיה, משלי, שיר השירים וקהלת; אנשי כנסת הגדולה כתבו (קנד"ג סימן) יחזקאל ושנים עשר, דניאל ומגילת אסתר; עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו.

בבא בתרא י"ד:

- How many books are there in Tanach according to this source?
- Are they in the same order as our Tanach?
- Who decided which books were included in Tanach and which were excluded?¹
- Some books were excluded from Tanach - see next shiur. What caused their exclusion?

2. רב אדא בר אהבה מסדר מתניתיה עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובים

תענית ח.

3. א"ר פנחס בן יאיר. פרים של זבח השלמים כ"ד כנגד כ"ד ספרים וכ"ד משמרות - כפרה על עשרים וארבעה אלף שמתו בבעל פעור

במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה י"ד

- When do sources 2 and 3 date from?²

4. נותנין תורה ע"ג תורה וחומשים ע"ג חומשים, תורה וחומשין על גבי נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובים על גבי תורה וחומשין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק ג

- What is the essential difference between Torah, Nevi'im and Ketuvim?
- What decides which books fit in which sections?
- Which books of the Ketuvim were actually written by Nevi'im? Why are they therefore not in Nevi'im?

5. מיתבי: ברוך בן נריה, ושריה בן מעשיה, ודניאל, ומרדכי בלשן, וחגי, וזכריה ומלאכי - כולן נתנבאו בשנת שתים לדריש

מגילה טו.

- Why is Tanach called 'Torah', 'Nevi'im' and 'Ketuvim'?
- What does 'Torah' mean?
- If the book is named after the contents, why is Nevi'im not called 'Nevu'ah' or 'Nevu'ot'?

1. For a fascinating shiur on the issue - http://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/725302/Dr-Shnayer-Leiman-Inspiration_and_Canoncity-The_Formation_of_the_Biblical_Text#
See also Rabbi Dr. Leiman's PhD thesis published as *The Cannonization of Hebrew Scripture* by Sid Z. Leiman (Second Ed 1991, Connecticut Academy of Arts and Sciences). In general, many of Rabbi Leiman's excellent shiurim are available for free download on YUTorah. Many of his articles are available free at www.leimanlibrary.com/

2. Note that there are many other sources from this period that attest to 24 books in the Tanach

- Why is Torah not called 'Nevuah'?
- What is special about the written nature of 'Ketuvim'? Aren't all the books written down? Why not call them all that?³

6. I must now describe the different degrees of prophecy

(2) The second degree is this: A person feels as if something came upon him, and as if he had received a new power that encourages him to speak. all this he does while awake, and in the full possession of his senses. Such a person is said to speak by the holy spirit (ruach hakodesh) . David composed the Psalms, and Solomon the Book of Proverbs, Ecclesiastes, and the Song of Solomon by this spirit; also Daniel, Job, Chronicles, and the rest of the Hagiographa were written in this holy spirit; therefore they are called Ketuvim (Writings, or Written), i.e., written by men inspired by the holy spirit. Our Sages mention this expressly concerning the Book of Esther. In reference to such holy spirit, David says: "The spirit of the Lord spoke in me, and his word is on my tongue" (2 Sam. 23:2); i.e., the spirit of the Lord caused him to utter these words.

..... For this reason the nation desired to place the book of Daniel among the Hagiographa, and not among the Prophets. I have, therefore, pointed out to you, that the prophecy revealed to Daniel and Solomon, although they saw an angel in the dream, was not considered by them as a perfect prophecy, but as a dream containing correct information. They belonged to the class of men that spoke, inspired by the ruach ha-kodesh, "the holy spirit." Also in the order of the holy writings, no distinction is made between the books of Proverbs, Ecclesiastes, Daniel, Psalms, Ruth, and Esther; they are all written by divine inspiration. The authors of all these books are called prophets in the more general sense of the term.

Moreh Nevuchim 2:45

7. אמרו (פסחים קי"א) כי ברוח הקודש נאמר זה הספר, לפיכך כתבוהו בכלל הכתובים ולא בכלל הנביאים, כי לא נאמרו דבריו בנבואה כי אם ברוח הקודש. ונבאר אנחנו מעט מן ההפרש אשר בין הנבואה ורוח הקודש. כי הנבואה הוא דבר בא על האדם שהוא חכם שלם במדותיו, תבוא לו הנבואה בחלום. ובעת תבואהו הנבואה בהקיץ יתבטלו כחותיו ההרגשיים ויהיה מסולק מכל דרכי העולם הזה ויראה במחזה הנבואה כאילו איש מדבר עמו ויאמר לו כך וכך ורוח הקודש הוא שיהיה האדם השלם מתעסק בדברי האלהים, שלם בכל הרגשותיו לא תתבטל אחת מהן, ומדבר מה שמדבר כדרך בני אדם, אלא שמעוררת אותו רוח עליונית ותופיע הדברים על לשונו דברי שבח והודאה לאלהיו, או דברי שכל ומוסרים. גם ידבר על העתידות, בסיוע האלהי על כח המדבר, בכל כחות המדברים

רד"ק תהלים הקדמה

- Are you happy with this division between Nevuah and Ruach Hakodesh?
- Who wrote Iyov, Rut and Eicha? Which parts of Tanach are they in?³

8. ה' סלעי ומצודתי ומפלטי אלי צורי אַחַסֶּה-בּוֹ מְגִי וְקָרָן יִשְׁעֵי מִשְׁגָּבִי

תהלים יחג

9. וַיֹּאמֶר ה' סלעי ומצודתי ומפלטי לִי: אֱלֹהֵי צוּרֵי אַחַסֶּה-בּוֹ מְגִי וְקָרָן יִשְׁעֵי מִשְׁגָּבִי וּמְנוּסֵי מִשְׁעֵי מִחַמָּס תִּשְׁעֵנִי:

שמואל ב' כב-ג

- This Tehilla was said by David - is it Nevuah or Ruach Hakodesh?³

10. מותר להניח ספר תורה על ס"ת, ומניחים חומשים ע"ג נביאים וכתובים, אבל אין מניחים נביאים וכתובים על גבי חומשים, ולא חומשים על גבי ס"ת. הגה: אבל כתובים על גבי נביאים (או איפכא, שרי)

שולחן ערוך יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רפב

- According to halacha, do sifrei Nevi'im have a higher level of kedusha than Ketuvim?
- Abarbanel answers that Nevi'im and Ketuvim have the same level of kedusha and inspiration. BUT Torah, Nevi'im and Ketuvim have three different functions. Nevi'im were sent to address the Jewish people with a direct spoken message. Ketuvim is wisdom literature which is to instruct the Jewish people

3. These questions are all asked by the Abarbanel in his introduction to the book of Yehoshua

11. ויאמרו לכו ונחשבה על-ירמיהו מחשבות כי לא-תאבד תנורה מפהן ועצה מתכם ודבר מנביא ...

ירמיהו יח"ח

12. הנה על-הנה תבוא ושמעה אל-שמיעה תהיה ויבקשו חזון מנביא ותנורה תאבד מפהן ועצה מזקנים

יחזקאל ז"כ

- What are the 3 kinds of material in Tanach? What are their different functions?
- How for example does Divrei Hayamim relate to Sefer Melachim?

13. סדר תעניות כיצד? ... אומר לפניך דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי ניונה (יונה ג') וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא

וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ובקבלה הוא אומר (יואל ב') וקרעו לבבכם ואל בגדיכם:

משנה מסכת תענית פרק ב משנה א

- What (in this context) is the 'kabbalah'?
- How does it fit with Torah, Neviim and Ketuvim?

14.

אמנם נראה לנו להעמיד כאן את היסוד של ההבדל בין קדושת ספרי הנביאים לקדושץ ספרי הכתובים ... כי ספרי הנביאים נועדו מתחילתם לשם אמירת הנבואה שבהם והשמעתם בקהל ולא עוד אלא שעצם התואר נביא נולד מגזרת "ניב שפתים" והיינו מפני שמתחילתם נתגלו החזיונות לנביאים בתורת שליחות לישראל ורק לאחר שנאמרו נסדרו לכתובה בתורת כתבי הקודש מה שאין כן ספרי הכתובים שהם נועדו מתחילתם רק לשם כתיבה ומעולם לא היה ענינם לבוא לכלל דיבור ... ולדעתנו מודגש הוא חילוק זה בעצם המטבע של מליות זכרונות ושופרות דוק ותמצא כי הפתיחה לפסוקי הכתובים דמוסף ראש השנה באה היא בנוסח של "ובדברי קדשך כתוב לאמור", ואילו הפתיחה לפסוקי הנביאים באה היא בנוסח של "ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמור".

פחד יצחק שבועות מאמר ב'

B] WHEN WAS TANACH 'CANONISED'?

How do we know when a book become 'canonised'? What would be a good test?

- 'Quotability' - Nevi'im often quote Torah. When are the Nevi'im first quoted as authoritative texts?
- Ben Sira (190BCE) quotes many of the Nevi'im, but NOT the Ketuvim
- We have books of Ketuvim in the Dead Sea Scrolls.

Many Jewish scholars⁴ understand that the final canonisation of the books of Tanach took place in the mid second temple period, at the time of the Chashmonaim.

15. (יג) כל הדברים האלה נמצאו בדברי הימים הנכתבים בימי נחמיה. (יד) וכאשר דרש נחמיה אל ספרי דוד והמלכים והנביאים,

ואת אשר כתבו בדבר הקורבנות ויאספם לאסיפה. (טו) כן עשה גם יהודה, כי אסוף אסף את הספרים אשר נפוצו והתפזרו בסערת המלחמה בארץ. (טז) והם למשמרת בידינו ...

מקבים ב' ב"ג-טז

Background to source 16: Chazal made a takana that the scrolls of Tanach make a persons hands tamei. (This was to stop people storing terumah (which had kedusha) together with sifrei kodesh where the terumah would be nibbled by mice!) Now the discussion becomes - which of the books actually count as sifrei kodesh and which are excluded from Tanach?

4. See Rabbi Leiman's book referred to above

16. כל כתבי הקדש מטמאין את הידים, שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים. ר' יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת מחלוקת. ר' יוסי אומר קהלת אינו מטמא את הידים ושיר השירים מחלוקת. ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. אר' שמעון בן עזאי מקובל אני מפי ע"ב זקן ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים. אמר ר' עקיבא חס ושלום!! לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים שאין כל העולם כלו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל שכל כתובים קדש ושיר השירים קודש קדשים! ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת. א"ר יוחנן בן יהושע בן חמיו של רבי עקיבא כדברי בן עזאי - כך נחלקו וכן גמרו

משנה מסכת ידים פרק ג משנה ה

- Summarize the 5 opinions in the Mishna on the status of Shir Hashirim and Kohelet

17. ר' שמעון בן מנסיא אומר שיר השירים מטמא את הידים מפני שנאמרה ברוח הקדש קהלת אינה מטמא את הידים מפני שהיא מחכמתו של שלמה

תוספתא מסכת ידים (צוקרמאנדל) פרק ב

18. **משנה.** ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון שעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל, ושמונה עשר דברים גזרו בו ביום. גמ'..... אמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב, וחנניה בן חזקיה שמו, שאלמלא הוא נגנו ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה. מה עשה? העלו לו שלש מאות גרבי שמן, וישב בעלייה, ודרשן

שבת יג:

- When did these debates take place?
- Are they debating if these books should be included in the Tanach or are something else?
- What are the halachic implications for a sefer to be included as 'sifrei kodesh'?

19. ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל וחמשת סיפרי תורה אינן עתידין ליבטל

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א

Who's Who?

Redak
Moreh Nevuchim
Shulchan Aruch
Pachad Yitzchak

R' David Kimche - 12C, Provence
Rambam - 12C, North Africa
R' Yosef Karo - 16C, Eretz Yisrael
R' Yitzchak Hutner - 20C, America

R' Yitzchak Hutner with R' Moshe Feinstein